

पढ़ो और बढ़ो

कार्यक्रम एवं गतिविधियां

- पढ़ो और बढ़ो केन्द्र पर मनाया गया शिक्षक दिवस
- महिला सशक्तिकरण के लिए जागरूकता कार्यक्रम का आयोजन
- आपदा से निपटने के लिए महिलाएं ही रही हैं तैयार

सफलता की कहानी

- शन्नो, बरखा, पायल

सेन्टर फीचर

- रलम क्षेत्र में शिक्षा को बढ़ावा देने हेतु एक प्रयास

गेल-सीएसआर की एक पहल

Events

1

i <ksvksj c<ksdñæ ij euk; k x; k f' k{kcd fnol

f'k{kcd fnol ds vol j ij vkjkg QkmñM ku vñs xy bñM; k ds l kñU; l spyk, tk jgs i <ks vñs c<ks dñæ ij l ekjkg vk; kñtr fd; k x; k ft l dk eq; ; mñs; cPpla ds vlnj f'k{kcd ds çfr vlnj l Rdkj nuk FñA bl vol j ij cPpla dñs M, l oñ Yyh jkñk—. ku ds çkjs ea crk; k x; kA

ješk , uDyo jkñg. kh l ðVj & 21 flFkr i <ks vñs c<ks dñæ ij dk; ðe ds nñs ku ij; kstuk l ello; d vf{krc HñkFV; k us cPpla dñs f'k{kcd fnol ds çkjs ea crk; k fd p5 fl rñj dñs ge yñs M, l oñ Yyh jkñk—. ku ds tñefnol dñs f'k{kcd fnol ds : i ea eukrs gñB

cPpla us bl vol j ij viuh f'k{kcdk dñs vius gñFñA }kjk cuk, x, dñMZ Hñk/ fd, vñs l kñ—frd dk; ðe çLrñq fd, A dk; ðe ds vñr ea cPpla dñs feBkbz, ka çkñh xbz o i <ks vñs c<ks dñæ ea çgrj çñ'ñu djus okyh f'k{kcdk dñs ij l—r Hñk fd; k x; kA

f'k{kcd fnol ij vk; kñtr dk; ðe ea fg l l k yrs i <ks vñs c<ks ds yñM Fñz

2

efgyk l 'kfädj.k ds fy, tñx: drk dk; ðe dk vk; kñs u

vkjkg QkmñM ku vñs xy bñM; k ds l g; kñs l s'; ke ikdñ flFkr i <ks vñs c<ks ds ftyk eq; ; ky; ij efgyk dñs l 'kñ djus ds fy, tñx: drk dk; ðe vk; kñtr fd; k x; kA bl dk; ðe ea efgyk dñs ?kñjyñ fgñ k vñs ; kñu mñi hñM ds çkjs ea tñx: d fd; k x; kA dk; ðe ea efgyk dñs tñx: d djus ds fy, efgyk vf/koäk o iñz fuxe ik'ññ fjñq [kñuk th mñ flFkr FñA

efgyk dñs dñuuh l ykg nrs gñ vñtñ l DI suk ¼ MòkñV l kdr dñvñz us efgyk dñs muds vf/kñj o muds l jñk l ãññ dñuuh fo'k; ka ij efgyk dñs

tñx: d fd; kA iñz fuxe ik'ññ fjñq [kñuk us Hñk efgyk dñs tñx: d djñs gñ dgk fd & ðefgyk, a vkt i q "kñ ds dñs l s dñk feykñj py jgh gñ , d soä ea vxj muds mñj dñbz ?kñjyñ fgñ k gññ gñ rñs mñg vñs c<ek gñk vñs vius f[kykQ gñus okys vñ; k; ds çfr yñM gñkñA mñgñus dgk fd efgyk dh l jñk ds fy, l jñk }kjk efgyk gñi ykñu utñj 1090 Hñk cuk; k x; k gñ vxj fd l h Hñk efgyk ds l kñk fd l h Hñk çñk dk dñbz nñz ogñ gñk gñrñm l dh l pñk rññr l Fñkñ; iñyl ; k gñi ykñu ij Qku djñs nñh pñg, AB

bl dk; ðe ea ij; kstuk l ello; d fetñ eqñj l ijñkñzñ gñk dñkññ 'kñykorñ l fgr 80 efgyk us bl dk; ðe ea fg l l k fy; kA

dk; ðe ea efgyk dñs tñx: d djñr , MòkñV vatñ l DI suk

3

vkñ nk l sfui Vusds fy, efgyk, agksjgh gñ rñkñj

fñYyh vkñ nk çñku foñkñ }kjk mñkñ iñz fñYyh ea vkñ nk l sfui Vusds fy, i <ks vñs c<ks dñæ ij rñu fnol h; dk; Zkñk dk vk; kñst u fd; k x; kA bl dk; Zkñk ea çk—frd , oa vdfñed vkñ nk vñs ij fd l rñj l s thou dk çpko fd; k tk, bl çkjs ea crk; k x; kA

mñkñ iñz fñYyh ds l hñeij vñs l hñkññ {k= ea vk; kñtr dk; Zkñk ea i <ks vñs c<ks dñæ dh f'k{kcdk dñs tñx: d fd; k x; kA dk; Zkñk ea foñkñ vkñk

flFkr; ka l sfui Vusds fy, Lo; ao vñk & i kl ds yñkñ rñk ?k; yñk ds çpko ds rñhñs Hñk crk, x, A buñ eq; ; : i l s áñu ðp] jñ D; jñ Vñ gñ l hñ] Fñk gñ l hñ o Qñj gñ l hñ l fgr vñ; rñhñk dh tkudññ nh xñA

vkñ nk çñku foñkñ ds mñkñ iñz fñYyh ds l ello; d jty vñkñk us crk; k fd & ðfd l h Hñk çk—frd vkñ nk vñs ij fgñer l s dñe yñk pñg, vñs l Hñk foñkñkñ ea vkñ nk çñku l sfui Vusds fy, vkñ kñdñyñ l gñ; rñk utñj 1077 dh Hñk O; o l Fñk dh xñz gñft l ij rññr Qku djñs l pñk nñh pñg, AB

bl dk; Zkñk ea ij; kstuk l ello; d vk'kñk çñjñ dñmñ yñ iñk o l ijñkñzñ jñtuh vñs eulst çñjñ ekññ FñA

fñYyh vkñ nk çñku foñkñ }kjk i <ks vñs c<ks dh f'k{kcdk dñs vkñ nk l sfui Vus ds xñk fl [ñkrs gñ

Success Stories

Centre Feature

Lye {ks eaf' k{kk dksc<kok nāsgsq d ç; kl

vehjh&xjhch , d nā js ds ijcd gā yfdu l gh ek; us ea bl ds vFZ vyx&vyx gā ckr dh tk, fnYyh dh rls gj dkbz vki k/ki h ea vi us ea 0; Lr gā fdl h dls fdl h l s ckr djus dh iy Hkj dh Qd r ugha gā yfdu bl h jkt/kuh ea dān , d s ylx Hkh jgrsgā tks nā jha dsmij gh fuhlj jgrsgā vlg vi uk iV Hjus ds fy, l Melka ij [kMs gkcdj yky cūkh gksus dk bartkj djsr gā l Melka ij xkrM+; ka ds Bgjrsgā jkvh ds tqkM+; ea ykpljh dk gkfk Qsyk nrs gā D; k dHkh , d s xjhcha l s vki dh eykdkr ugha gāz gā D; k dHkh fdl h us; g tkuus dh dks'k'k dh vkr[kj ; sCps dks gā dgla jgrsgā vlg dgla i<rs gā ftl ek&cki ds ikl cPpla ds f[kyus ds fy, jkvh dh 0; oLFk ugha gā muds ikl cPpla dls i<kus ds fy, i s dgla l s vk, aA bl gkykr ea bu xjhc ijokja ds cPps etoj gkcdj dM+s dh cksj; ka mBkrs gā

, d sgh xjhc ijokj ds cPpla dls fu%M+d f'k{k nūs ds fy, bi<ks vlg c<ks uke l s xsy bāM; k ds l g; l s fnYyh vlg , ul hvkj ea ; g ; kst uk pykbz tk jgh gā ftl dk l pkyu vlg QkmMSku }kjk fd; k tk jgk gā bl ds rgr 6&14 l ky ds xjhc cPpla dls vult pifjd f'k{k ds rgr Ldy dh eē; /kjk l s tkM+s dk dke fd; k tk jgk gā xjhc cPpla ds bl gkykr dls nāqrs gq vlg QkmMSku dk ; g c; kl gsd mlga dM+s ds <j l s fudkydj fdricka dh nfu; k l s tkM+k

l LFk 2009 l s fnYyh vlg , ul hvkj ea cPpla dls i<kus dk dke dj jgh gā orēku l e; ea dgy 250 dāe ds tfj, cPpla dls c'f'kr djus dk dke py jgk gā bu dāe ds tfj, vc rd yxHx 18 gtlj cPpla dls f'k{k dh eē; /kjk l s tkM+k tk pāp gā bl cks ea vlg QkmMSku dh v/; {kk M; uhye xtrk dk dguk gsd & bi<ks vlg c<ks dk; Dē pxy bāM; kb dsl h, l vj l kse l; l spyk; k tk jgk gā ftl ds rgr xjhc iēh , fj; k dY; k.ki jh f=ykcdi jh f[kpMhi j] uls Ml l haki jh 'kgk jk l h yei j] l yrku i jh fdjMh ulak ykbz xft; kcn] [ku i j vlg l ae foglj ea; g dk; Dē pyk; k tk jgk gā i<ks vlg c<ks dk; Dē dk eē; mfs ; g gsd mu cPpla dls dM+s ds <j l s fudky dj Ldy rd i gpkuk tks i s ds vHko ea mfr f'k{k ckr ugha dj ikrāB

vlg QkmMSku dk mfs ; gsd 2015 rd 50 gtlj cPpla dls f'k{k dh eē; /kjk l s tkM+k l LFk ul f Qz cPpla dls f'kr djus dk dke dj jgh gā c'f'd jk'v' dls f'kr djus ea , d vge ; lsnku ns jgh gā

'kluks yHhMfHj i<ks vlg c<ks l ae foglj nāq.kh fnYyh

'kluks eēlye ijokj ea tle yrs gh ekuka cM+; ka ea cāk xBA ml ds ?kj okys ml s ?kj l s ckgj ugha fudyus nrs Fls ftl dklj.k 'kluks o ml dh cMh cguā v' k'f'kr FhA 'kluks ds fi rk v; ; [kku vi uh cēV; ka dks bl dklj.k Ldy ugha Hkstrs Fls D; k'fcd mudk ekuuk Flk fd o s Hkh , d fnu ml dh 'knh djuh gS rls Ldy tkdj D; k djsxA 'kluks vi us ?kj ij jgrh vlg ?kj dk dke&dk l h [krh FhA , d fnu i<ks vlg c<ks dh l ijokbzj , fj; k dk l oā dj jgh Flh rHkh ml dh eykdkr 'kluks l s gā l ijokbzj 'kluks dks ckgj [kMh nāqcdj Ldy uk tkus dk dklj.k i nā rls 'kluks Mj ds dklj.k dān Hkh ugha clyh yfdu ml dh vkaēk Hkj vkbA ml h l e; l ijokbzj us ml ds fi rk l s feydj 'kluks ds Ldy u tkus dk dklj.k i nā

rls ml us vi uh cēV; ka dks ?kj l s ckgj Hkstrs l s euk dj fn; kA l ijokbzj us 'kluks ds fi rk dks vki & ikl ds eēlye ijokj dk mnkgj.k fn; k vlg vlg f'k{k dsegro dscjseal e>krsgq xsy bāM; k }kjk pyk, tk jgs i<ks vlg c<ks dāe ds cks ea tkudkj h nā reke dks'k'k dā dsn l ijokbzj us 'kluks dks dāe ij c'f'k{k.k nūs ds fy, r s kj dj fy; kA 'kluks i<ks vlg c<ks l s , d l ky c'f'k{k.k i jk djus ds ckn ml dk nāq[kyk LFkkuh; ç'f'fed folky; ea dj;k; k x; kA 'kluks vc fu; fer Ldy tkrh gā vlg ml ds ?kj okys Hkh ml s i<fē nāq dj cgr; [k k gā ml ds fi rk v; ; [kku xsy bāM; k vlg vlg QkmMSku dls fny l s /M; okn nrs gā

cj [kk yHhMfHj i<ks vlg c<ks vFkyj xft; kcn

cj [kk vi us ?kj ds ikl dM+k chu jgh Flh rHkh i<ks vlg c<ks dh f'k{k'kdk eky >k dh utj ml ij i MhA f'k{k'kdk us cj [kk dls vi us ikl cykdj ml dk uke vlg Ldy uk tkus dk dklj.k i nā c j [kk us f'k{k'kdk dks crk; k fd ?kj ea efeh dke ij tkrh gā bl fy, og gea Ldy tkus l s euk djrh gā vlg dgrh gā ?kj ij jgdj dke djka bl fy, t efeh dke ij pyh tkrh gā rlsge dM+k chuus pke vkrsgā bl l s eā s 10&15 # i ; sfey tkrs gā c j [kk dh ckr l p d j f'k{k'kdk us ml l s ml ds ?kj dk i rk i nā vlg 'kke dks ml ds ?kj tkdj ml dh eka l s eykdkr dh rls ml us crk; k fd bl ds fi rk dkbz ukcdj h ugha djsr fnu Hkj b/kj&m/kj jgrsgā vlg 'kke dks [kku&[kku ?kj ij vk tkrs gā , d s ea vxj eā [kpn ukcdj h ugha

d; a h rls cPpla dk i s' dks Hkj xA bl fy, eā bu ylxka dks ckgj ugha HkstrhA f'k{k'kdk us c j [kk dh eka l qhrk dks f'k{k'k ds cks ea crk; k fd vxj vki dh rjg vki dh cPp Hkh ugha i<ch rlsog Hkh ?kj eapvlg&pācdk djsr jg tk, xA bl fy, vki vi uh cVh dks i<ks vlg c<ks dāe ij i<e s ds fy, Hkstr l drh gā f'k{k'kdk dh l e s l p d j ml dh eka dks ghd r l e s ea vkbz vlg og c j [kk dks i<ks vlg c<ks dāe ij i<e Hkstr us yxA c j [kk dāe l s c'f'k{k.k yus ds ckn ml dk nāq[kyk vFkyk l Fkr ç'kkr eekj; y i fcyd Ldy eadjk; k x; kA c j [kk dh eka vc vi uh cVh dks Ldy tkrs nāq [k k gkrh gā vlg xsy bāM; k }kjk pyk, tk jgs i<ks vlg c<ks dāe dks /M; okn Hkh nsh gā

ik; y yHhMfHj i<ks vlg c<ks veu foglj mūj i 'peh fnYyh

ik; y vi uh eka vlg Nāvh cgu ds l kfk fnYyh ds veu foglj eā fdjk, ds , d Nāvs l s dejs eā jgdj xqtkj d jrh gā og vi us ?kj dh [kjc vkrfkd l Fkr ds dklj.k Ldy ugha tkrh FhA cpiu ea bl ds fi rk jke vorkj us vi uh cgh vkrā ds dklj.k i Ruh vlg cPpla dks ?kj l s vxy dj fn; kA ik; y dh eka l qhrk glā ykadh etar vlg r FhA ml us fgeer ugha gjk vlg vi us cPpla dh ftnxh ckus ds fy, vlxjk l s fnYyh vldj jgus yxA ik; y dh eka vi us cPpla dk i s' Hjus vlg mlga f'kr djus ds fy, turs dh QDVh ea ukcdj h d j us yxA ik; y dh eka us ik; y dk nāq[kyk LFkkuh; ç'f'fed folky; ea djok; k yfdu ik; y dk ekufl d Lrj Dykl ea vli; cPpla l s de FhA ik; y dls , d s ea Vīnku dh t; jr FhA yfdu ml dh eka Ldy [k p z ds vykok vli; dkbz Hkh

[k p z ogu ugha dj l drh FhA ik; y dh detj ekufl d l Fkr dls nāqrs gā ml ds Ldy v/; ki d us i<ks vlg c<ks Vhpj l s l E i d z fd; k tgla ij Ldy tkus okys , d sgh cPpla ds 'k'cd Lrj dls mij mBkus ds fy, jēM; y d'k, apykbz tkrh gā ik; y Ldy l s vkus ds ckn jstku i<ks vlg c<ks dāe ij i<e s tkrh gā vc ml dh l Fkr ea cgr l qk j g s x; k g s i gys ml s v'kj Kku ugha Flk yfdu vc ml s loj vlg 0; at u i jh rjg l s ; kn gā ik; y ds 'k'cd Lrj ea l qk j nāqcdj ml ds Ldy ç'kkr; l xsy bāM; k vlg vlg QkmMSku dls bl dk; z ds fy, /M; okn nrs gā mudk dguk gsd & bi<ks vlg c<ks dāe l s cPpla dk 'k'cd Lrj dk Qh mij c<k g s vc ge ylxka dks cPpla dls i<kus ea cgr; vki kuh gkrh gāB

